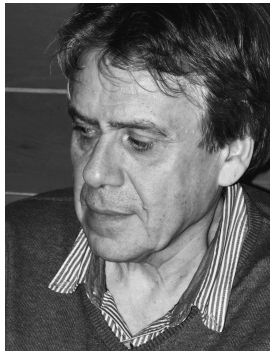

Bystrík Šikula

Kameň

Po opakovaných inšpekciách a odhalení rozsiahleho podvodu prijímačky anulovali a vyhlásili termín nových skúšok. Škandál sa medializoval a pobúrení rodičia neprijatých uchádzačov protestovali. V deň nových prijímačiek protestovali tí, ktorých deti prijali.

Pred školou sa vytvorili dva nezmieriteľné tábory odhodlané brániť svoje právo na spravodlivosť. Jediné, čo ich spájalo, bol hnev a spoločný nepriateľ.

Zvolili si zástupcov a vyslali ich do riaditeľne.

Čas plynul, a oni sa nevracali s nijakým výsledkom.

Masa na školskom dvore puchla ako kysnuté cesto, v škole sa motali bezradné decká a pobehovali zahanbení profesori. Kdesi v kúte ceril zuby satan a smial sa do hrsti.

Riaditeľka stála vo svojej kancelárii, na uchu mala slúchadlo a donekonečna vykrúcala číslo na ministerstvo. Bledá a vystrašená, obliata studeným potom. Na nepokojnú masu dovidela z okna na prvom poschodí, o ostatnom, čo sa robí v škole, ju podchvíľou informoval zástupca pre všeobecné predmety Ďurčík, ktorý sa snažil upokojiť rodičov i žiakov, kolegov i šéfku. „Neboj sa a skúšaj to znova," posmeľoval ju, „veď to tam niekto zdvihne."

Ale keď tých vonku tíšil, počul, ako v anonymnom dave niekto utrúsil: „Podvodníci!" „Úplatkári!" priložil polienko na oheň druhý. „Zlodeji!" zapálil sa pre vec tretí.

Masa vie, ako ventilovať svoj hnev, zlobu a pudy, pomyslel si Ďurčík. Stačí iskra, a vzbĺkne ako stoh slamy.

Nedal na sebe nič znať, prcho červený od jedu vždy, keď ho niekto rozčúlil, a obrátil sa do školy.

„Ak nás nevypočujú," začul ešte za chrbtom, „vyvalíme na riaditeľni dvere a...!"

Radšej za sebou zavrel vchodové dvere, aby odstrihol ten zbabelý, no v ko-

nečnom dôsledku predsa len nebezpečný hlas. Tí vonku už nielen nadávali a urážali, ale sa aj vyhrážali.

Riaditeľka stále držala v ruke slúchadlo, až ju z toho rozbolelo ucho a po líci jej stekal pramienok potu, druhou rukou vykrúcala to isté číslo. Obsadzovací tón jej pripomínal, aké ťažké je dovolať sa pravdy, koliesko na ciferníku škrípalo, akoby ju naťahovali na škripec.

Pipipi-pípípí-pipipi! začula v slúchadle skreslene, a koliesko so zotrvačníkom sa krútilo tak beznádejne pomaly, zdĺhavo a ťarbavo. Zato však nemilosrdne a neúprosne. Čakala, že pružina praskne a prestane jej spôsobovať muky.

Kde bolo v tej chvíli jej sebavedomie a suverenita, kde bola v tej chvíli jej sebaistota a rozhodnosť!

Boli tie tam. Prežívala najťažšie obdobie svojho profesionálneho života a kariéry.

Skleslo, rezignovane sa zosunula na stoličku pri svojom pracovnom stole. Bol na ňom kalendár, ktorý jej odrátaval dni, a telefón, ktorý mal odísť do histórie spolu s tými, čo tu pred novembrovou revolúciou školili svoje nomenklatúrne kádre, budúcich straníckych aparátnikov. Liahli sa tu, prepytujem, ako hyd, kurence v budmerickej slepičkárni na Junčovine. Každý deň prechádzala autom okolo a hádala, komu sliepky v nových časoch znášajú zlaté vajíčka.

Zložila.

Vzápätí ju vysotilo zo stoličky, akoby si sadla na liatinovú platňu, pod ktorou jej niekto podkúril. Horúcu, rozpálenú, žeravú.

Nielen to. Ešte tú stoličku, beztak už dosť rozheganú a vratkú od ťažkých funkcionárskych zadkov, držal za nohu a lomcoval ňou zboka nabok a dopredu-dozadu, akoby ju z nej chcel zhodiť, vytrhnúť jej ju spod zadku.

Počula ju vŕzgať a cítila, ako sa pod ňou trasie.

A keď pod sebou zazrela chlpatú ruku s pazúrmi, aké mávajú dravce, so strašnou zimou a úzkostným potom na tele z nej vyletela, až sa skrútená šnúra na telefóne natiahla.

Telefón zazvonil – nedajbože jej volajú zo samého pekla!

Zdvihla slúchadlo a zjačala doň: „Beda, holotrt – holotrt, jáájbeda!“

Napodiv sa v ňom ozval skôr milý než pohoršený ženský hlas. „Prosím?! Kto, prosím?!“

Len či aj v pekle nemajú také, pomyslela si.

„Halóóó! Počujeme sa?!“

Chvíľu jej trvalo, kým sa spamätala a pochopila, odkiaľ jej volajú.

„Tu Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky! Kancelária pána ministra!“

Pozbierala sily, stratenú guráž, zhlboka sa nadýchla a konečne sa predstavila.

„Nevešajte, prepojím vás k pánu ministrovi!“

Nevešajte sa.

Píííp, píííp! pišťala jej dušička. Takáto, hľa! Ako medzierka medzi palcom a ukazovákom.

Potom sa ozval On a oznámil jej svoje rozhodnutie.

„Pekný deň!“ zatajil pred ňou, aký osud ju čaká.

Komu pekný – komu škaredý.

Zvýskla, treskla slúchadlom, div ho neroztrepala, celý ten poondiaty telefón, a v okamihu zabudla na noc, čo mala za sebou. Noc takú strašnú, že by ju radšej celú prebdela než prespala, aby si odpočinula pred ťažkým dňom.

Taký mala tej noci hrozný, príšerný sen.

Snívalo sa jej, že ani jedného z uchádzačov, ktorých po prvých prijímačkách dostala do školy, po druhých už neprijali. A ona s tým nemohla nič spraviť. Pod takou prísnou kontrolou ministerstva a školskej správy bola, takú zvýšenú pozornosť jej venovali na vyšších miestach. (O tých hyenách novinárskych radšej pomlčme.)

Od chvíle, keď prekročila prah školy ako riaditeľka, ba ešte oveľa skôr, bola navyknutá na pravidlá služieb a protislužieb, na pozornosti a dary, na úplatky.

A to všetko teraz musela vrátiť, to všetko si nespokojní rodičia pýtali naspäť. Nič ste nevybavili, pani riaditeľka, vráťte, čo ste zobrali!

Klopali jej na dvere v škole, vyzváňali pod oknami a pri dverách doma, vyvolávali. Kedy s natrčenou dlaňou, kedy s výstražným tónom v hlase, kedy so zaťatými päsťami.

Ženu ani kvetinou neudrieš. Od tých, ktorých decká prijala (na prvý i druhý pokus), žiaden kvet nevidela, a na bonboniéru, fľaštičku, korunku mohla zabudnúť.

Smutné, presmutné prijímačky. Chudobné, biedne. Plné dlhov a veriteľov, strachu a nebezpečenstva. Dobýjali sa k nej, zastrájali sa, vyhrážali.

Ach, kde boli darčekové koše veľké ako tie na bielizeň – ládovali jej ich do kufra na aute ešte aj po prijatí šťastlivcov na odvolanie. Kde boli obálky, ktoré menila s rodičmi pred prijímačkami za testy zamknuté v školskom trezore – medzi štyrmi očami, z rúčky do rúčky, z trezoru do trezoru. Kde boli pozor-

nosti, dary a peniažky od opatrných, nedôverčivých a podozrievavých – jednako racionálnych a pragmatických. Prijmete – dostanete, neprijmete – nedostanete! Jednoduchá matematika, pani riaditeľka!

A tej ona rozumela, preto ju ostrý a studený tón ich reči nemýlil a nedráždil, nevyrušoval a neznepokojoval. S chladom veci prijímala, s chladom ich oplácala.

Aj na handlovanie s koňmi si človek zvykne, aj tým najfajnovejším a najútlocitnejším od neho zhrubne koža a zmäkne chrbtová kosť. Ide len o to, kto dáva, púšťa z ruky, a kto berie, natŕča dlaň.

Zlý sen. Prvý raz pýtali od nej, a ona nemala čo vrátiť.

Horšie, nebolo pred tým úniku.

Buch, buch, buch! zabúchal ktosi zlovestne na dvere.

Zvrieskla a druhý raz sa z toho zlého sna prebudila.

Vo dverách stál Ďurčík a vlastným telom bránil delegácii, aby vtrhla do riaditeľne a vybavila si to s ňou. Pripravený, ak ich nezastaví rozumným slovom, niekomu aj vyťať alebo vraziť. Územčistý, nízky, no ako to už u malých chlapov býva, o to jedovatejší a zlý. Pamätlivý ústrkov, posmechu a kopancov do zadku v detstve.

Ešteže nemal do činenia s hovädami, ale s inteligentnými ľuďmi, čo dali na dobré slovo. Nebolo koho biť ani za čo.

A keď uvidel pokojnú tvár svojej šéfky, ktorá len ťažko vládala zatajiť radosť, pochopil, že vlastne už ani niet prečo. Hneď mu došlo, že má preňho dobré správy. Aj keď to, čo povedala, neadresovala jemu.

Ponad jeho široké, svalnaté telocvikárske plecia vyslancom oznámila, že nijaké dodatočné prijímačky sa konať nebudú.

„Pán minister tak práve rozhodol," dodala po dramatickej odmlke, ktorú si vychutnala. S pocitom víťazstva a potláčaným úsmevom na tvári.

Potom všetci odišli, aby to oznámili ostatným, a ona za tým s úľavou zavrela dvere.

Ako keď precitnete z mátožného sna.

Neskôr, keď zo školy odišiel posledný rodič a žiak a nebezpečenstvo pominulo, obklopila sa ľuďmi, ktorým verila, a pozvala ich do riaditeľne na pohárik, aby spolu spláchli víťazstvo po ťažkom dni.

Neprekvapilo ma, že som bol medzi nimi. Aj keď som pre ňu doteraz nestratil slovo, ba ešte ju v riaditeľni pred inšpektormi a kolegyňami Vandou a Ančou podrazil.

„Nezdá sa vám to podozrivé, pán kolega?!“
„Nie nezdá. To je podozrivé!“

Nepodporil som ju, naopak, ukázal som na ňu prstom: To ona, jej sa spýtajte prečo!

„To si nemal povedať!“

A predsa stále verila, že sa jej podarí zlomiť ma. Brnkajúc na moju nevďačnosť a výčitky, možno aj citlivú strunu nášho niekdajšieho priateľstva.

Ale nedal som sa vydierať. Pozvanie som odmietol, a aby ma nemusela dva razy núkať, zašiel som do baru poniže školy. Už podvečer zhnusený tým, čo zajtra prinesie bulvárna tlač, zahanbený a ponížený, urazený a zlostný.

Ako napokon všetci, ktorých tá mrcha na opravných prijímačkách odsunula do pozície štatistov. Okrem tých, ktorým dôverovala, nás všetkých mali nahradiť profesori z gymnázia v Mestečku – záruka bezproblémového, zodpovedného a profesionálneho priebehu skúšok v duchu pravidiel fair play.

Keď som medzi nimi zazrel dve bývalé ruštinárky, ktoré nás kedysi učili, ako sa v sovietskej literatúre kalila oceľ, a uspávali nás pri televízore v zborovni Brežnevovým prejavom na ktoromsi zjazde komunistov v priamom prenose, uvedomil som si svoju úbohosť a radšej som sa šiel pred ich pohŕdavými pohľadmi a rekvalifikovanou dôležitosťou skryť. Hanbili sa, že som bol ich žiak, a nepriznávali sa ku mne.

Kto za koho, kto ku komu.

Nalieval som sa v bare rizlingom a zastrájal sa: Toto si niekto vypije, do dna, do poslednej kvapky!

Hnev nie je dobrý radca, ešte horšie, keď vás svrbí jazyk a do cesty sa vám pripletie nejaká kurva prezlečená za kamaráta.

A, pravdaže, keď viete, kto za tú vašu mizériu môže.

Človeku pri vínčisku všelikto prejde hlavou, a aj keď z nej nakoniec všetkých vyženiete, vždy sa nájde niekto, čo sa vráti oknom po tom, ako ste ho vyhodili dverami.

Riaditeľka. Je vôbec možné, že to tej mrche stále všetko prechádza?!

Mohol som odprisahať, na Bibliu, na kríž, že testy pred prvými prijímačkami vybrala z trezoru, strčila do kopírky a rozdala do nepovolaných rúk. Aj to, že to nebolo zadarmo a že rovnaké kšefty sa konali aj tam, kde opravovali tes-

ty vychovávateľka Mila a členovia rady rodičov Miazgová a inžinier Nový, Dolanský a spol.

Treskol som od jedu päsťou do stola a škaredo zahrešil.

Keď prišla čašníčka, objednal som si víno.

„Ďakujem!“

„Rado sa stalo!“

Odpil som si a načiahol sa za červenými marlborkami na stole.

Práve som si zapálil a lačno si šlukol, keď do baru vošiel údržbár školského bazéna a vrátnik Šebo, za ním o dve hlavy vyšší predseda rady rodičov Liška. Obidvaja skôr noční než večerní vtáci a skôr príležitostní kumpáni než kamaráti.

Opatrne s tým slovom. Uvidíme, keď sa s týmito pánmi zoznámime a necháme ich, aby sa vyfarbili.

Lepšie ako s Liškom som sa poznal so Šebom. Keď som začal učiť a zašli sme spolu na pohárik, zasväcoval ma do sexuálneho života dievčat z administratívy, s ktorými mal viac skúseností než so ženami z profesorského zboru a vychovávateľkami. Pedagogičky poznal rok, administratívne pracovníčky ešte z čias bývalého režimu.

Rozprával mi o tom pri koňaku v starej výletnej reštaurácii, čo po prevrate menila majiteľov, kým sa nedostala do rúk posledného špekulanta a nevyhorela. Hádaj, ktorá baba dá hneď a pri ktorej treba byť len dosť trpezlivý, lebo nakoniec dá každá, aj tá najopatrnejšia, ktorá v posteli nepotrebuje pod zadok vankúšik, lebo je ústretová, akoby jej pod ním horel plamienok, a ktorá si len ľahne, muchy, zjedzte ma, a ty, chlapče, makaj!

Na ktorého manžela pozor, lebo je žiarlivý a zlý ako pes, a z ktorého si, naopak, netreba robiť ťažkú hlavu, lebo je neškodný ako spiaci dunčo.

„Psovi, keď spí, Cigánovi, keď sľubuje, a žene, keď plače, never,“ povedal som.

Ale on iba hodil rukou a uškrnul sa – vedel svoje.

Nezdal sa, Šebo. Postavička s potmehúdskymi modrými očkami a fičúrsky pristrihnutými čiernymi fúzikmi, uštipačným smiechom a klebetným jazykom.

Zahľadený do pohárika a do svojich živých spomienok, chechtal sa a oblizoval si úzke pery ako poľujúci čierny kocúr so vztýčeným chvostom, keď predo mnou trestal v predstavách svojich kamarátov v posteli s ich manželkami.

„Povedal mi,“ spomenul si na starú urážku jedného z nich, „že on nie je komunista ako ja, že je takrečeno demokrat.

„Tu máš, demokrat!“ uchechtol sa. „Dostal som ju v mojej chatke. V pracovnom čase, medzi tým, čo on počas voľna v robote zbieral na Zoške huby.

A naozaj si zaslúžil pochvalu, keď sa prišiel do školy ukázať. Za hríby a za svoj takpovediac demokratický prístup k veci, chachacha! Odo mňa i od svojej ženy, checheche! Držala v rukách veľký osikáč s malou červenou hlavičkou a maznala sa s ním, téééda, chlapci, to bol dnes úlovok, chachacha-checheche!“

Kamarát Šebo. Priložil si k ústam pohárik s koňakom ako ruský dôstojník vodku a hodnú chvíľu čakal, kým ho triaška prejde, aby nerozlial.

Hodil koňak do seba ako robotník v šenku poldecák a zapil ho kofolou.

Pozrel na mňa a utrel si oči od sĺz. Vďačný, že som mu dal vydýchnuť.

„Demokrat!“ už zase sa chechtal. „Paroháč, že by mohol trúbiť! A ona hubárka, čo nemusí za hríbmi ani do lesa!

Ale na čo si ju naučil, to má, a ja nie som prvý ani posledný, koho ulovila za chrbtom toho, ehm, demokrata!“

Šebo takpovediac, takrečeno.

Nepatril práve k smoliarom. Trojizbový služobný byt v škole dostal ešte za bývalého režimu, keď sa presťahoval do rekreačného strediska. Ale odkúpiť si ho nemohol a vedel, že to nie je istá strecha nad hlavou. Po tom, čo padli komunisti, už vôbec nie.

A Šebo bol komunista a o demokratoch si myslel svoje.

Lenže práve tí priklepli bývalú politickú školu rezortu zdravotníctva, vymetajúc komunistov zovšadiaľ ako šropermi, cirokovými kefami na dlhých rúčkach, ktorými čistil školský bazén.

Nevymetú ho na ulicu aj s rodinou?

Chŕŕŕ, chŕŕŕ! strhával sa zo spánku, keď revolucionári pochytali šropery do rúk, a vôbec ich nemali také nežné a holé, ako sa písalo v novinách, hovorilo v rozhlase a televízii.

Beda, chceli nimi školu vyčistiť, vyrajbať, vydrhnúť, chŕŕŕ, chŕŕŕ! Od všetkého, čo sa na ňu prilepilo znútra i zvonku ako papierová bankovka nízkej hodnoty s vyblednutou hlavou štátnika na stene bazéna, ktorú práve stiahli z obehu.

Alebo ako jednosmerný lístok na vlak s platným dátumom a starou adresou do druhej triedy.

Chŕŕŕ, chŕŕŕ! Druhou triedou do pekla, do čertovej riti!

Ešteže to bol zakaždým iba zlý sen.

Vydýchol si až po tom, čo do školy prišla nová riaditeľka, a neprileteľa tam na metle ako bosorka pripravená vymetať. Prišla tam s úsmevom na tvári, so svojimi skúsenosťami a návrhmi. Ako rozumná žena, ktorá vie, čo chce a ako to dosiahnuť.

Namiesto toho, aby začala s čistkami, snažila sa získať si svojich nových podriadených. Tých, ktorí vedeli, ako funguje hospodársky a technický mechanizmus školy (zložitý, premyslený a zosúladený ako hodinový stroj), a mohli jej s tým pomôcť.

Výsledok?

Kopa ľudí nestratila robotu, Šebo a šéfka kuchyne neprišli ani o byt.

Ale neráta sa v časoch, keď sa lámu ľady a ide o krk ako v dobyvačných vojnách, aj s vazalstvom a tribútmi? Prinajmenšom s tichými obchodnými dohodami, ktoré menia ľudské charaktery rýchlejšie, ako sa mení počasie.

A riaditeľka bola najmä a predovšetkým obchodníčka.

Keď ho prvý raz predvolala do riaditeľne, prišiel tam s malou dušičkou, no keď zazrel na konferenčnom stolíku fľašu koňaku a dva prázdne poháriky, všetko z neho spadlo ako jarmo.

Jarmo? Prirovnanie priliehavé skôr pre vola než pre býka.

Nepripúšťal si to a hneď mu došlo, že táto žena ho nechce prepustiť z roboty ani vypšikať zo služobného bytu, ku ktorému prišiel ako slepé kura k zrnu.

No, slepé ako slepé!

Usadila ho do kresla, sadla si oproti nemu a naliala.

Reku, a čím som si takú poctu zaslúžil, pani riaditeľka, veľká česť pre mňa, honor!

Pre nič, len tak. Aby sa lepšie zoznámili a ona sa uňho trochu poinformovala, ako to tu chodí. „Ste tu zo všetkých najdlhšie, pán Šebo, služobne najstarší. Všeličo ste zažili, všelikoho si pamätáte."

Najradšej by jej pobozkal ruku ako úctivý služobníček. Tak sa mu uľavilo.

Od unáhleného gesta ho odviedla myšlienka, že aj keď režimy padajú a tí, čo vládnu, sa menia, práca jednoduchého človeka je nenahraditeľná a jeho služby neoceniteľné.

S kým by raz takto sedel, keby aj on nemusel do dôchodku, a keď príde jeho čas...

Ešteže aj pri takých myšlienkach človek veselej mysle, dobrej vôle a bodrej nátury nestráca humor a vie aj smutné veci obrátiť na žart.

„Som tu, pani riaditeľka, takrečeno súčasťou inventára," utiahol si sám zo seba.

Žart sa vydaril a ona ho ocenila úprimným smiechom.

Povzbudilo ho to. Rozhovoril sa, prostoreký, čo na srdci, to na jazyku a naopak.

A čoho malo byť trochu, bolo zrazu viac, jednako menej, než môže človek povedať počas krátkeho stretnutia.

Podali si ruky, dohodli sa na ďalších a slovo dalo slovo.

„Kedykoľvek, pán Šebo," lúčila sa s ním. „A nielen v pracovnom čase. Kedy sa riaditeľke školy začína a kedy končí pracovný čas?" usmiala sa.

„Takpovediac nikdy," dosvedčil.

Zhodli sa aj v tom, že čas nie sú iba peniaze, ako sa otrepane hovorí. Čas, to sú aj vzťahy, ktoré treba utužovať, pestovať, kultivovať.

Strácame čas, keď povieme v správnej chvíli to správne slovo? Keď si ho nenecháme iba pre seba a premeníme ho na skutok?

Pomalým, ťažkým krokom schádzal po schodoch do vestibulu, kde mala na vrátnici službu jeho žena, zvedavá, čo a ako u šéfky.

Keď ho zbadala, sprvu bola vystrašená, no po tom, čo jej oznámil, ožila. „Dobré správy, a ty sa tváriš, ako keby ti uleteli včely!" povedala mu veselo.

Ale tiché dohody sa uzatvárajú medzi štyrmi očami. Nikdy ženu nezasväcoval do vecí, ktoré by mu raz mohla v hádke vykričať ako prejav slabosti, nedajbože krivého charakteru.

A oni sa hádali dosť často. On ju podvádzal, ona pila.

Hodil rukou a zamieril do plavárne. Pochopil, že práve strčil hlavu do chomúta, z ktorého mu oťaželi nohy ako huculovi.

Bol zapriahnutý.

Kedy nebol.

Na starosti mal školský bazén, jeho údržbu, neskôr mu k pracovným povinnostiam pribudli aj denné a nočné služby na vrátnici. Hoci na ne spočiatku frflal, v sobotu a nedeľu sa stali zdrojom jeho nových príjmov, keď okrem učiteľov a lekárov s rodinami, čo mali na bazén nárok, púšťal do plavárne aj ľudí, ktorí tam nemali čo hľadať. Stačilo, ak mu pod knihu návštev strčili dvadsať korún.

Slúžil, a pritom podnikal – kto by také povinnosti nebral, od srdca sa nad nimi nezasmial a nepošúchal si ruky.

Šebo, podnikateľ.

Po večeroch, vlastne už nociach, vpúšťal do školy svojich kumpánov zo šenku za vychovávateľkami v internáte. Najčastejšie mladého mäsiara z Mestečka,

ktorý tam po prevrate medzi prvými obyvateľmi začal podnikať – určite prvý, čo si kúpil pištoľ a vedel ju použiť. Nosil ju pod pastelovými sakami, čo prišli do módy a ktoré striedal ako ženy.

Ale tie hádam nevyplácal v naturáliách ako Šeba. Nazbieralo by sa na celého brava i hovädo, ovcu i teľa.

Podnikal Šebo cez víkendy aj v týždni, keď bol internát plný žiakov a zvedavých uší. Na dohľad od riaditeľky.

Lenže pod svetlom býva najväčšia tma, a čo oči nevidia (nechcú vidieť), to srdce nebolí.

Práve za jej šéfovania si najviac polepšil, zobzeral sa vo svojich možnostiach a príležitostiach. O niektorých vedela a prehliadala ich, o iné sa nestarala.

A už vôbec netušila, aký husársky kúsok jej raz ten čertov učeň a čierna duša vystrojí priamo pod nosom.

Nepredbiehajme. Ukrajinskí robotníci, čo sa zjavia v škole a na výkaze Šebových čiernych podnikateľských aktivít, si ešte len vybavujú pracovné povolenia.

A potom, niektoré zdroje svojich vedľajších príjmov Šebo aj legalizoval, netajil sa nimi.

V rekreačnom stredisku mal chatku, ktorú prenajímal a ktorej služby viac ako bezdetné manželské páry počas víkendov, sviatkov a dovoleniek využívali chlapi, čo si tam vodili frajerky alebo milenky. Slobodní, rozvedení, ženatí. Šebo, starý kocúr, mal pochopenie pre lásku i hriech.

Škoda len, že ako chlap z rovnakého cesta nedržal jazyk za zubami.

Vedel som, a určite som nebol jediný, o každej babe, s ktorou si tam zašli (odskočili od manželských povinností) telocvikári Dančiak a Galgóci. Opatrnejší Galgóci zväčša s kolegyňou, neurotickou a hysterickou profesorkou ošetrovateľstva Lačnou (jedovatou, zlou, nadržanou), odvážnejší Dančiak so študentkami. Nadstavbárkami i stredoškoláčkami, zhora nadol a čoraz nižšie.

Ani Galgóci nebol iný, no so žiačkami sa schádzal inde. Aj keď bol od Dančiaka mladší, bol rozvážnejší a kontrolovať sa neprestal ani vtedy, keď si vypil. Neopieral dievčatá o steny starej výletnej reštaurácie a neváľal ich do snehu vo vinohradoch, nemuchloval sa s nimi za chrbtom vychovávateliek v školskom internáte a nenahováral ich na kurzy večerného plávania v neosvetlenom bazéne.

Dančiak vždy, keď sa nadrbal.

Isté je, že tí dvaja neplatili Šebovi len za kľúče, ale aj za diskrétnosť, ktorú porušoval už vtedy, keď sa skrýval neďaleko chatky zvedavý, s kým budú mať páni profesori česť, a vnikal do ich intimity ako zlodej pakľúčom do kľúčovej dierky. Spoza okrasného kríka, tuje, živého plota, z lesného chodníka, ktorým sa dalo párikom nadbehnúť poza bučky.

Vždy pri chatke postál dlhšie, než chcel, a vypočul si, aj čo nechcel. Zahľadený na tuje, pod ktoré bolo treba prihrnúť mulčovaciu kôru rozhádzanú po trávniku za ozdobnými kameňmi hrabúcimi krtmi, vtákmi a vevericami, ježmi, krysami a inou háveďou, na živý plot, ktorý bolo treba pristrihnúť. Započúvaný do hrkútania párika hrdličiek v korune schnúceho duba napadnutého grafiózou.

Zakaždým som ho musel zastaviť, ak som chcel tej voyeurskej zlodejine, krádeži intímnych vnemov, do ktorej ma zaťahoval, akoby sa so mnou delil o spoločný lup, spraviť prietrž.

Kým sa nezačal starať o víkendový dom so záhradou opernému spevákovi, kde bolo dosť roboty na to, aby človek myslel na sprostosti, aj keď kosačka za latkovým plotom nad rezervoárom pitnej vody hučala skôr v pracovnom než po pracovnom čase v škole, odkiaľ odbiehal od svojich povinností, ako chlap pre všetko dbal o to, aby frekventanti bývalej politickej školy mali večer dosť alkoholu. Bludy, ktorými ich kŕmili demagogickí lektori, bolo treba niečím spláchnuť, ak im od nich nemalo prísť zle. Aspoň tým, čo pri svojich starostiach o kariéru nestratili súdnosť a zdravý rozum. A potom, vždy sa medzi nami nájdu takí, ktorí s príchodom súmraku myslia na veselšie a príjemnejšie veci, než sú ťažko stráviteľné učebnicové omáčky vzdialené od praxe ako život v pretvárke a naše skutočné ciele.

Šebo nemusel sedieť na prednáškach a seminároch, prechádzať školeniami, aby si v tom dávno nespravil jasno. Vedel, že hriech je bližšie než rodina a priečky na stenách medzi mužmi a ženami tenšie než väzenské múry. Túžba mocnejšia než mreže, víčisko silnejšie než zábrany a skutky reálnejšie než predsavzatia.

Len rána po ohníku, ktorý frekventanti založili pred svojím odchodom v školskej záhrade, plamienkoch, pri ktorých sa vždy zohrial aj on, bývali iné, smutné ako vyhasnutá pahreba zmáčaná studenou rosou.

Ďaleko od trudnomyseľných tvárí tých, čo sa vracali domov k rodinám a ktorých osud mu mohol byť ľahostajný, hneď prišiel na veselšie myšlienky,

keď v duchu ešte raz spočítal všetky fľaše vína, na ktoré sa poskladali. Koľko na každej pridal a aký je jeho podiel na zisku.

Národ neprestal piť ani v nových, porevolučných časoch, a tak Šebo navštevoval pivnice vinohradníkov, od ktorých kupoval víno, aj potom. Hoci je pravda, že stredoškolákom, ktorým ešte tieklo mlieko po brade, by ako otec dvoch detí alkohol nikdy nepredal a nadstavbárov, ktorí sa museli prispôsobiť školskému poriadku, videl pri pohári radšej vo svojej chatke.

Keď neprší, aspoň kvapká.

Situácia sa zmenila po tom, čo vedenie školy prestalo iba natŕčať dlaň rezortu zdravotníctva, ufrflanému, skúpemu, a začalo si na prevádzku nákladnej budovy, megalomanskej komunistickej stavby, privyrábať. Masérskymi a tenisovými kurzami, americkými „univerzitami" pre podnikateľov a manažérov, zájazdmi pre Poliakov. Reku, ak si niečo zarobíme sami, hádam nám tú našu školičku nezavrú, ako hovoria zlé jazyky. Že rozhodnutie urobiť z nej strednú školu bol chybný krok, omyl porevolučnej eufórie a poblúznenia, lebo stredná škola nemôže taký kolos utiahnuť.

Škola, to predsa nie je súkromný hotel.

Isté je, že sotva študenti v piatok popoludní vytiahli päty z vyupratovaných internátnych izieb po oveľa prísnejšom bodovaní vychovávateliek než v týždni, vojenskom, gestapáckom, menila sa tam posteľná bielizeň pre hostí, ktorí okrem toho, že sa chceli niečo naučiť a dozvedieť, chceli v nových, slobodných časoch aj žiť (žiť, žiť), užívať si radovánok života na plné pecky, večné časy a nikdy inak.

A to už nebolo nijaké kvap, kvap!

Boli ste pri tom? Tak potom viete, že cez víkendy, sviatky a prázdniny sa škola ako po šibnutí čarovným prútikom zmenila na súkromný hotel, po ktorom sa pohybovali cudzí, neznámi ľudia. Hostia, ktorí sa tešili aj na služby mimo bežnej ponuky a na rozprávanie o duchovi, čo nemôže chýbať v nijakom hoteli, na ktorý padla kliatba, a čo straší všade, kde sa s úderom dvanástej hodiny dejú zvláštne veci. Temné a nečisté, čierne a nekalé.

Ale vráťme sa k Šebovi.

Bol som pri tom, keď v nočnom bare manažérke Inge z Bratislavy rozprával, ako drzým Poliakom, ktorí sa chceli kúpať aj vtedy, keď na to nemali nárok, prisypal do vody viac chlóru, než mal.

Prečo? Lebo to neriešili cez neho (cez knihu návštev), ale cez riaditeľku. Behali za ním, drzáci, po škole s očami červeným ako albíni, angoráci miestneho chovateľa Paľa Cpina. Len ich povyťahovať za uši z klietok.

„Prosze Pana, to nebyło w porządku!“

Inge sa smiala, ja som sa iba uškrnul, lebo som už historku vylepšenú ďalšími turnusmi, ktoré si nerozhneval, o presnú výslovnosť a pravopis poznal. Šebo sa mi priznal, že mu skomolenú sťažnosť, ktorej príčinu zatajil, noví hostia napísali na účtenku, tu, v tomto bare, a smiali sa z neho dovtedy, kým sa vetu nenaučil naspamäť ako rodený Poliak.

S každým turnusom na nej čo-to vylepšil a mudroval, ako vyslovovať prečiarknutú spoluhlásku l, takto, aha, *ł*, a samohlásky e a a s chvostíkom, takýmto, hľa, *ę*, *ą*, ako u zajačika.

„Nebył by kieliszek wódki?“

Reku, a jednu poza uši by ste nechceli?!

A po každom turnuse bol presvedčivejší.

Šebo, veselá kopa.

Ešte v ten večer, ako mu to napísali na účtenku a on sa naučil naspamäť svoju druhú poľskú vetu, zišiel autom do Mestečka a ovalil ňou medzi dverami zutekaného policajta s rodinnými a mimomanželskými väzbami v škole ako obuškom.

Prisilný trúnok aj pre chlapa, čo po revolúcii zavesil remeslo na klinec a začal páliť. „A čo máš hore horniakov?“ spýtal sa ho.

Pán asi nehovorí po poľsky – Poliakov.

Príde do školy, prinesie pálenčuhy silnej ako ekrazit aj čistého liehu na riedenie, a nová veta, na ktorú sa spýta, bude bonus.

Hovoríte po poľsky?

Pan mówi po polsku?

Žarty bokom, v repertoári údržbára školského bazéna boli aj zaujímavejšie témy ako historka s Poliakmi. A on ich mal poruke vždy, keď sa dáme pri stole prvý raz zívlo.

Nočné kúpanie pri mesiaci a šampuse.

„V dvojici?!“ ožila Inge.

„V dvojici!“ pristal na hru.

„Bez plaviek?!“ pritvrdila, aby opáčila svoju i jeho odvahu.

„Bez plaviek!“ trhol rukou so zaťatou päsťou – páčilo sa mu takéto slovo do bitky, namojdušu páčilo!

Tak teda ruku na to!

Zahrmotal som stoličkou a šiel som si odliať.

Na nehybnej hladine bazéna sa odrážal mesiac a ožaroval plaváreň cez presklenú stenu za palmami modrým svitom. Vonku cvrlikali svrčky, v kanálikoch bazéna čvrlikala voda.

V plavárni vystrelilo z fľaše šampanské a zašumelo v pohároch. Ozval sa šepot a tlmený smiech, šuchot vyzliekaných plaviek.

V tme zasvietili nahé telá muža a ženy.

Zišli po rebríku do vody a tichými tempami rozvlnili hladinu.

Na hladine sa hojdal mesiac a lámalo sa svetlo.

„Bojíš sa ma?“

„Bojím sa sama seba.“

Po chvíli:

„A ešte toho tam za rohom do šatní.“

„Čoho, prosím ťa?“

„Jeho. Mám pocit, že sa na nás pozerá.“

Mesiac dorástol do splnu a začal sa míňať.

Vrátil som sa do baru.

Pri stole sedela iná žena – masérka Eva z Oravy. „A prečo chceš všade okolo nás pozapaľovať sviece, keď hovoríš, že to bude kúpanie pri mesiaci?“ spýtala sa Šeba. „Aj keď nehovorím, že by to tiež nebolo romantické.“

Sedela na posteli nepokojná, nervózna. Zdalo sa jej, že na lodžii začula kroky. V izbe bolo zažaté, záves na okne a balkónových dverách nedoliehal.

„Nalej mi, prosím ťa, z toho vína a zhasni svetlo.“

„Dobre.“

Začala sa vyzliekať.

„A ešte zatiahni ten záves.“

Záves bol prikrátky, nedalo sa ním zastrieť okno aj dvere.

Do izby nakúkal ako zvedavé ľudské oko mesiac.

Mesiac sa minul a začal dorastať do splnu.

Ale boli aj veci, ktoré som Šebovi nezabudol. Na papieri, pripísané k dobru:

(...)

Včera večer ma v internáte vyhľadal brat Juro z Prednej Hory. Nevedel, že som odišiel od ženy. Vyprevadila ho medzi dverami aj s partiou výškových natieračov, s ktorými bol v Smoleniciach kupovať farby. Nebol som doma, nemohol som ich uložiť. Prenocoval ich Šebo vo svojej chatke. Za večeru, čo Juro zatiahol v Kolibe u Karpatského vlka na Zoške aj zaňho, a za fľašku karpatského brandy.

„Kamoši?" spýtal sa ma Šebo, keď si so mnou štrngol.

„Kamoši, máš to u mňa," povedal som mu.

(...)

Dnes v noci Šebo odviezol do Mestečka J. B., opitučkú farmaceutku, čo si ku mne prisadla v hoteli na námestí, pešky so mnou vyšla do rekreačného strediska a strávila so mnou večer v bare Sandra. Keď chcela prespať v mojej internátnej izbe, zazvonil som Šebovi, aby naštartoval auto. J. štrngali v ruksaku plné pivové fľaše, v ťažkej hlave, ktorá sa jej kolembala na útlom tele ako porcelánová hlava bábky, jej hrkal rozbitý svet. Bol som posledný, kto ho mohol poskladať. A potom, ja som nechcel loviť postrelenú srnu, dcéru doktora z Mestečka a môjho kolegu v škole.

Netúlaj sa, dievča, a choď sa z toho radšej vyspať. Ja nie som chlap, čo nosí ženám šťastie.

Na Šeba som počkal v Sandre.

„Kamoši?"

„Kamoši."

(...)

Po vinobraní. Aj Šebo si toho roku otvoril stánok, a keď som sa pri ňom so synom zastavil, podal mne aj chlapcovi cigánsku z bravčového karé veľkú ako chlapská dlaň a mäkučkú ako puchavinka. Nedala nám po hube šľacha, keď sme do nej zahryzli (dvadsaťštyri hodín ju držal naloženú v oleji, horčici, cesnaku, soli a čiernom korení).

„Kamoši?" nalial mi spravodlivý rezký burčiak.

„Kamoši."

Aj Liška, ktorý prišiel do baru so Šebom, mal byť riaditeľke za čo vďačný. Prijala mu do školy dcéru a prižmurovala oči nad zlým prospechom dievčiska, nad jeho vymeškanými neospravedlnenými hodinami a odretými ušami, s ktorými prešlo z prvého do druhého ročníka.

Ocinkova dcérenka.

Učitelia vedia o svojich žiakoch vždy viac ako rodičia so svojimi slabosťami, slepými očami a opičou láskou.

A tak by som i ja, vlk samotár, čo sa neraz zatúlal aj tam, kam sa nemal, vedel povedať viac o pehavom dievčati s dlhými hrdzavými vlasmi a mramorovobielou pokožkou, pre ktorú sa mohlo na slnku tak ľahko spáliť.

Keby sa mi, falošnica, na hodinách tak detsky nenadúvala, vždy keď som jej dal zlú známku z odpovede, diktátu, písomky. Alebo ma nemiatla svojím prefíkaným úsmevom a líščou zaliečavosťou rovnako ako doma svojho otca.

Keby sa to o žiakoch nepatrilo. Doštudujú, možno potom si o tom povieme viac. Na prvom pomaturitnom stretnutí.

Ak doštudujú.

Keby s tým Liška nemal problém, dávno by sa nevďačnej neplatenej funkcie predsedu rady rodičov vzdal, vykašlal sa na svoj vplyv v škole, s ktorou ho okrem dcéry a každoročných protežantov nič nespájalo. Učil na lesníckom učilišti v rekreačnom stredisku a mal tam dosť starostí s divokými učňami, ktorým robil majstra odborného výcviku.

Ale dcéra na inej škole, to bolo silné puto. Pre Ježiška i poľovníka.

„Ježiško ide, vezie nám vianočný stromček!“

Sedel v lesníckej uniforme, baranici a prešiváku, vedľa šoféra na traktore s vlečkou plnou stromčekov pre Mestečko a priviezol do školy najkrajšiu borovicu z Karpát, aby mali aj budúce sestričky pekné Vianoce.

Vyzdobená stála vo vestibule školy a okrem vrátnikov robila radosť aj mne, keď som s nimi cez sviatky a prázdniny zabíjal na vrátnici čas. Po tom, ako som skrehol v izbe, kde sa iba temperovalo, a s myšlienkami na syna som sa zohrieval vínom, ktoré si vrátnici nosili do služby s voľnejším režimom.

Deti. V rodinnom dome v Mestečku Liška dcére sľúbil, že ak doštuduje, na jej stužkovej sa bude podávať aj špecialita, na ktorú nikto nezabudne – guláš z diviny.

Ľahko zastreliť diviaka a vyvrhnúť ho, ťažšie uvariť dobrý guláš. Liška ho mal variť, stáť pri hrnci s varechou v ruke ešte tri roky.

Keď som priklincoval na stenu v bare malý obrázok, precitol som.

Aj Šebo, aj Liška podchvíľou pozerali na hodinky, akoby so mnou strácali čas.

Už zase. Šebo, Liška.

Vonku za oknom dorastal do splnu a míňal sa mesiac – míňal sa a dorastal do splnu.

Medzi dvoma mrknutiami na hodinky. Liška, Šebo.

Koľko čiernych mrakov medzitým preplávalo po temnej nočnej oblohe?

Nevedno odkiaľ, bohvie kam. Hádam sa znášali na moju unavenú hlavu – čerthovie.

Ta čo, bledá tvár? Zahryzneš si do jazyka a rozoženieš ich, alebo si otvoríš zobák a jeden z týchto dvoch ťa bonzne?

Vlastne vtedy mi došlo, že Šebo a Liška neprišli do baru náhodou. Prišli za mnou. A prišli za mnou preto, lebo ich poslala riaditeľka. Aby ma našli a dotiahli za uši do riaditeľne.

Stretol som niekedy ženu s takou hrošou kožou? Ako ju musím uraziť, aby som sa jej pod ňu dostal?

Sedel som pri stole s dvoma jej ľuďmi, poskokom a predsedom rady rodičov, a bol som si istý, že ak pred nimi na riaditeľku niečo poviem, riaditeľka sa to dozvie, lebo jeden z nich jej to donesie. Jeden, možno obidvaja.

Reč bola o prijímačkách a mňa strašne svrbel jazyk.

Kým ráno kohút trikrát nezaspieva, chlapci!

Bar bol natrieskaný, zadymený a hlučný, debata pri stole prerušená, umŕtvená. Dvaja smrteľne vážni páni.

Bolo sa čoho báť. Ak školu zrušia, Šebo príde o miesto a byt, Liška o istotu, že dcéra doštuduje.

Dráždilo ma, že budúcnosť školy spájali so ženou, ktorá mala za ušami aj za nechtami.

A tak som povedal: „Tá pani, chlapci, berie úplatky. A má na to neoficiálny sadzobník ako doktori v nemocniciach. Nikto ho nevidel, no všetci ho poznajú. Preto ten cirkus v škole a na školskej správe, preto tá špina v novinách, preto ten pohon na ministerstve."

Zhrozené, pohoršené tváre. Zhúkli na mňa odrazu, jedným dychom. Pripravení, presní a jednotní v slove:

„A odkiaľ to máš?!"

„Videl si, ako od niekoho zobrala?!"

„Na vlastné oči?!"

„Tak toto nehovor!"

Až som zrazu nevedel, kto čo povedal a kto to po kom zopakoval.

No namojdušu! Ani v krčme nepadajú slová pod stôl, aj tam (najmä tam) platí, že diplomat (alibista, prospechár) povie to, čo treba povedať, a somár (masochista, samovrah) to, čo si myslí.

Emil Sedlák: Z cyklu Moje kalendáre, kombinovaný pastel, 2016

Ale nehovoríme niektoré veci aj preto (práve preto), že chceme, aby nepadli pod stôl? Pred ľuďmi (len si to predstavte!), ktorým neveríme?

Nie naopak.

Vedel som, že za svoju prostorekosť zaplatím, no aj to, že to bola cielená, účelová prostorekosť.

Pocit, akoby som počas búrky vystrčil hlavu z úkrytu a stiahol blesk, čo mnou preletel ako hromozvodom na dome. Rovnako som však mohol, mysliaca bytosť, proti zdravému rozumu a pudu sebazáchovy odignorovať aj ostreľovača, o ktorom som vedel a ktorý ma mal celý čas na muške.

Ale či nie je výsadou práve mysliacich bytostí sledovanie myšlienky (pravdy) aj za cenu sebazničenia?

V bare hrala reprodukovaná hudba a rušila dramatickosť chvíle spojenej s poznaním (sebapoznaním), ktoré by som v tichu možno domyslel a precítil intenzívnejšie – menej povrchne, hlbšie.

Zdvihol som zrak, no už som nevidel zhrozené, pohoršené tváre ako predtým, ale tváre, na ktorých sa zračili úľava a spokojnosť. Konečne sa našiel niekto, kto povedal nahlas, čo si všetci mysleli. Somár, ktorý cíti nebezpečenstvo, a predsa si nedáva pozor na jazyk.

A vraj spisovateľ.

No veď! Už zase tu bola otázka, či píšem o tom, čím žijem, alebo žijem tým, o čom píšem. Písanie, tvorba ako krásna a fantastická, no aj tajomná a nebezpečná hra o všetko, v ktorej sami sebe chystáme pasce a ťaháme sa za prsty s čertom.

Predstavil som si vysvietené okno na riaditeľni a mal som pocit, akoby som sa práve zohol po kameň na zemi a pred Šebom a Liškom sa ním zahnal proti obločnej tabuli so svetom, ktorý predstavovala, aby som ho rozbil.

Ak som sa dobre pamätal a nešlo iba o výplod mojej podozrievavej mysle alebo o náhly prienik niečoho, čo sa stalo už dávnejšie, do môjho vedomia – medzi rečou o prijímačkách padla v bare aj zmienka o tom, že by sme sa všetci traja, Šebo, Liška a ja, mali zastaviť na pohárik v riaditeľni.

Korheli nemajú nikdy naponáhlo, a keď pozýva šéfka, nepatrí sa odmietnuť, radno zájsť.

Otázka teda nestála, či tých dvoch za mnou poslala tá mrcha, ale kedy padol ten návrh. Kým som držal jazyk za zubami, alebo po tom, ako som si otvoril zobák. Sú slová, ktoré menia osud tých, čo ich vyrieknu, a rozhodnutia tých, čo ich počuli.

Predtým, potom. Pomyselná hranica v čase, ktorú zviditeľňuje, spresňuje a nezmazateľne zaznamenáva naše konanie. Ako rez nožom a presakujúca krv. Zapamätateľné veci vylučujúce tajomné déjà vu i náhly atak podvedomia.

Preto ma neprekvapilo, keď sa s nami Liška na školskom dvore nečakane rozlúčil, nasadol do služobného gazíka zaparkovaného pod oknami kabinetov a zabuchol za sebou dvere.

Zostali sme so Šebom stáť na školskom dvore sami. Študenti za tmavými internátnymi oknami spali, v riaditeľni, kde hŕstka riaditeľkiných skalných zapíjala šéfkino Pyrrhovo víťazstvo po nevydarených prijímačkách, sa svietilo.

Okno na dverách auta, v ktorom sme sa so Šebom videli, odrazilo Šebove zívajúce ústa.

Liška okno stiahol a obraz zotrel. „Neponáhľam sa domov za starou, chlapci," povedal. „Utekám pred Milou. Volala mi do roboty, že má dnes nočnú, či neprídem. Keď pôjdem s vami hore, už pred ňou neujdem. A mne sa ju nechce... starú babu..." naznačil nedopovedané vulgárnym gestom a vytiahol okno.

Šebo sa sipľavo zasmial, bŕŕŕ!

Liška naštartoval a odfrčal.

Šebo už zase zíval. „Hádam by nadnes stačilo," zabudol na ruku, akoby ma chcel zožrať. „Ale ty choď," kývol hlavou na rozžiarené okno v riaditeľni, odkiaľ sa ozýval tlmený smiech, štrnganie pohárov a pripitá vrava. „Nerozbíjaj partiu."

„To sotva," povedal som dvojzmyselne.

Kývol mi na rozlúčku ako uškriekaný nočný vták čiernym krídlom.

Temná bola noc.

Pridvihol som v ruke koňakovku, bucľatý pohárik, z ktorého som cestou z baru nevyčrpol ani kvapku, čo by stála za zliznutie, a tanečným krokom som zamieril ku vchodu.

Zazvonil som a čakal, kým mi príde Ada otvoriť.

Rómka z rodiny hudobníka, fajnová, kultivovaná, mala rada život, a keď nemusela, nedala si z neho vziať ani minútu. Pekne sa obliekala (kto si pamätá jej elegantné kostýmy, vie, o čom hovorím), vozila sa v luxusných limuzínach svojich rakúskych alebo nemeckých frajerov a užívala si s nimi, kde sa len dalo. V horských hoteloch na Zochovej chate a Pezinskej Babe, vo vinárňach v Limbachu a na Červenom Kameni, v Rytierskej vinárni v Modre a v Zámockej vinárni v Pezinku, v Kolibe a Furmanskej krčme na Zoške. Všade, kde bola

dobrá kuchyňa a kde hrala ešte lepšia cigánska kapela. Ada nešetrila na módnych prelivoch a účesoch, líčidlách a šminkách, kozmetike a bižutérii. Prachári s tučnými peňaženkami a plnými mešcami, s ktorými chodila, nešetrili na jej náušniciach a retiazkach, prsteňoch a náramkoch. Na zlate, drahých kameňoch, šperkoch. Ku kaderníčke a kozmetičke chodila do Bratislavy, topánky a módne doplnky, hodinky, kabelky, nakupovala vo Viedni.

Keď ste ju zazreli na školskej vrátnici, mohli ste si ju pomýliť s hotelovou recepčnou.

Kým ste si nevšimli prostredie, kde pracovala a v ktorom mohla pôsobiť až výstredne. Okrem svojho výzoru aj kultúrnym vystupovaním a kultivovaným prejavom. Takým odlišným od hulvátskeho správania údržbárov a kuričov, od odmeranosti nevšímavých, nervóznych a otrávených vrátnikov.

Adinu dobrú znalosť nemčiny škola ocenila po tom, ako si začala finančne prilepšovať organizovaním tenisových kurzov pre začiatočníkov i pokročilých. Okrem slovenských ponovembrových zbohatlíkov, domácej klientely, medzi nimi nechýbali ani kurzisti z Rakúska, Švajčiarska a Nemecka platiaci valutami – šilingami, frankami, markami.

Vzácni hostia.

Tlmočníčka Ada ich v extra službách vítala usmiata, milá a prívetivá, dievča, o ktorom by ste nepovedali, že môže mať nejaké problémy.

Ale zdanie klame. Kamarátili sme sa, a tak som vedel, že pri všetkej tej Adinej chuti do života, radostiach a potešeniach, čo jej prinášal, mala aj svoje starosti. Starala sa o chorú matku a rodinný dom, kde po otcovej smrti chýbala chlapská ruka.

Práve s Adou som strávil na vrátnici najviac času v dôverných, intímnych rozhovoroch, a ten čas nám, každému ináč, odmeriavali tikajúce nástenné hodiny nad tabuľou s kľúčmi od izieb – veľká ručička, ktorá s cvakotom posúvala noc. V tichu, v ktorom, ako vieme, bolo počuť aj praskanie obloženia z červeného smreka na strope vo vestibule a cvrlikanie svrčka, čo sa medzi doskami zabudol od leta.

„Koňačik pre dámu!“
„Si milý, ďakujem.“

Za chrbtom mala hodiny, žehlila mi pred rozvodom pri nočnej lampe vedľa knihy návštev na vrátničnom pulte bielu košeľu, a keď mi ju podávala, povedala: „Neboj sa, nejdeš zajtra na smrť.“

Cvak!

Vždy keď som mal pod čapicou, rozprával som sa s ňou spoza pultu, za ktorým stála po tom, čo mi prišla v noci otvoriť. Keď som nemal, sedávali sme v kreslách pri vrátnici. Niekedy aj s tanierom v ruke, neskorou večerou, ktorú som pripravil v kuchynke vedľa mojej izby.

„A to takto po sedlácky?“ uškŕňala sa.

„Tak,“ prikývol som s plnými ústami.

Smiali sme sa, klebetili. O počte núl za úplatkami pre riaditeľku, o nulách, ktoré zamestnávala, aby jej kryli chrbát.

Keď v hodinách na stene vrátnice cvakol stroj času, nikdy sme sa nepozreli, koľko je hodín, koľko času sme jeden s druhým stratili.

Len za tým pultom, ktorý nás oddeľoval, som mal viac naponáhlo ako v kresle.

A zakaždým medzi nami zostalo niečo nevyslovené.

Cvak!

Spávala za zástenou v maličkej miestnosti s preležanou váľandou, kde jej bývalo zima, nuž som jej požičal zvyšnú deku zo svojej dvojposteľovej izby.

„Ďakujem,“ povedala mi. „Vrátim ti ju, keď ju už nebudem potrebovať.“

A stratila sa, aby sa tej noci prikryla dvoma dekami a príbehom, ktorý sa nemal stať.

Ja som si odnášal príbeh o hudobníkovi, ktorého ako dievča milovala a o ktorom mi v ten večer rozprávala.

Cvak!

Ako keď niekto potiahne kohútik na puške, uvoľní spúšťací mechanizmus na gilotíne. Výstrel a strašný hrmot, posledný vnem: Panoptikum tešiace sa na krv. Vrchnosť i spodina, spodina i vrchnosť.

Sotva som Ade podal pohárik s koňakom po tom, čo som sa vrátil z baru a rozišiel sa s Liškom a Šebom, poslala ma do riaditeľne.

Neznelo to ako pozvanie.

„Príkaz šéfky?“ spýtal som sa.

„Príkaz šéfky,“ odpovedala.

Po schodoch do riaditeľne som vystupoval ako na popravisko.

Nič také. Ponúkli ma pohárikom a cigaretou, prisunuli mi stoličku.

Ale to sa robí aj pred cestou do pekla. S rukami spútanými za chrbtom vás posadia na stoličku ako vo filme *Dvaja muži v meste*, nalejú do vás koňak, da-

jú vám párkrát potiahnuť z cigarety. Potom vám odstrihnú nožnicami vlasy na krku a golier na bielej košeli, a šup pod gilotínu!

Šťastnú cestu!

V miestnosti bolo nahulené ako v šenku s vlhkými smradľavými záclonami a závesmi samý nikotín a decht, špina a prach, dym sa miešal s rozliatym a vydýchaným alkoholom, chlapským a ženským potom.

Počet rozložených, aj keď už prázdnych stoličiek svedčil o tom, že nepodarené prijímačky prišlo spláchnuť viac mojich kolegov, než by som predpokladal, a teda podpora riaditeľky je aj po dvojnásobnej blamáži stále silná.

Keď som zaklopal na kovovú guľu tapacírovaných dvier a vošiel dnu, nesedela za svojím stolom. Jej miesto obsadila Mila, druhá po vedúcej výchovy, a telefonovala na neviemkoľkú požiadavku šéfky s Adou.

„Ďakujem ti," povedala do slúchadla, „pán profesor práve prišiel." A položila.

Okrem Mily a mňa sedeli všetci v kreslách za konferenčným stolíkom. Oproti mne riaditeľka a doktor Dolanský, chrbtom ku mne bufetárka Cilka a doktor Janoštiak. Na stolíku s pokrkvaným bielym obrusom chľast a cigarety, rozliate červené víno posypané soľou a šmuhy po vytrúsenom popole. Vedľa rozbabraného plneného husacieho krku a popolníka plného ohorkov riaditeľkine tučné nohy. Nad nohami sklonená bufetárka Cilka. Pod nohami, na suchom mieste obrusa, roztrúsené schnúce pichľavé omrvinky chleba.

Voskovožltí umrlci Dolanský a Janoštiak, ktorí už v živote všetko vyžrali a vyslopali, podriemkavali a očividne nehovorili k veci, keď tu a tam niečo trepli zo sladkých driemot. Dolanský nezrozumiteľne zabrblal, Janoštiak zabľabotal po maďarsky. Ešte nezrozumiteľnejšie.

Na uštipnutie bucľatá a na ťapnutie ritnatá bufetárka Cilka masírovala riaditeľke rukami zababranými od emulzie nohy. Hrubé lýtka a opuchnuté chodidlá.

Pätolizačstvo v priamom prenose.

„Dovolíš, pani riaditeľka?" pridvihla šéfke nohy a zhrnula z obrusa čoraz tvrdšie a ostrejšie omrvinky na koberec. Však to tu zajtra upratovačky povysávajú a obriadia.

Pošúchala si ruky, aby striasla pár omrviniek, čo sa jej prilepili na dlaň, a pokračovala v terapeutickej činnosti.

„Tuto, pani riaditeľka," pritlačila na citlivé miesto na chodidle, „tuto sa to ako správa?"

„Aúúú, Cilka!" zafňukala ťažká pacientka.

„A tuto?“ opáčila masérka.

„Áách, Cilka!“ s úľavou si povzdychla šéfka. „Ty máš zlaté ruky!“

„Šikovný!“ precitol po slovensky doktor Janoštiak, profesionálny masér. „Moc šikovný!“

Kým si Cilka otvorila v škole bufet, iba chatárčila s mužom v rekreačnom stredisku. Za komunistov v podnikovej chate, po Novembri vo vlastnej, sprivatizovanej.

Bola to čudná dvojica. Ona guľatá, pudingovo tučnučká trtolína s blond vlasmi, jemnou bielou pokožkou, štebotavým hláskom a fajnovými spôsobmi, pekná ako bábika Barbie, on dogabaný, vychudnutý strapatý čierny čert so silnými dioptrickými okuliarmi a vypĺznutou riedkou bradou, špicatým nosom a kročitou chôdzou. Ona pokojná a pomalá, on uzlík nervov – nepokojný a uponáhľaný.

Nevedno, či bezdetné manželstvo niekedy držala pokope láska, dalo sa však tušiť, prečo sa nerozpadlo, keď Cilka začala vymetať diskotéky na Kráľovej, Zochovej chate a v rekreačnom stredisku. Džemujúc na parkete s deckami, ktorým by mohla byť mamou.

Pre prachy, pre čo iné, hovorili zlé jazyky.

Alternatívna medicína, ktorej sa venovala, bola len pre sprostých, čo jej platili za koníčka, na ktorom unikala od manželskej jednotvárnosti a nudy, možno aj ľahostajnosti a odcudzenia. Kŕmiac svojich klientov bludmi a fantasmagóriami, ktoré jej boli ochotní prehltnúť, a ešte jej za to aj zacvakať.

Vysielala zasvätencom ezoterickej náuky na diaľku blahodarnú energiu, oni jej zasielali šeky.

V školskom bufete bohatla na obložených rožkoch a sladkostiach pre študentov, na desiatových polievkach a alkohole pre profesorov. Decká platili pri okienku, tí, čo sa pred nimi zatajovali, v sklade za sadrokartónovou stenou.

Zašiváreň bola ukrytá pod schodmi, ktoré viedli do školskej jedálne, a jej služby spomedzi údržbárov najčastejšie využíval Šebo, z profesorského zboru telocvikári Ďurčík, Dančiak a Galgóci.

Zavše som sa tam s nimi zatúlal, a tak som vedel, že Cilka pohoršená nad špinavými rukami podvodníkov z prvých prijímačiek je schopná aj pritvrdiť, a vtedy s ňou nie sú žarty.

„Keby som vedela, ktorá sviňa...!“ pohrozila nám mäsiarskym nožom, ktorým krájala na doske turistickú salámu, pripravená miškovať.

„... týmto nožom by som ju...!“ načiahla sa za nožiskom pri rozbabranom plnenom husacom krku na konferenčnom stolíku v riaditeľni. Hotová niekoho podrezať ako hus alebo gunára.

Ale viac ako Cilkinho noža som sa obával riaditeľkiných otázok a výčitiek. Napíšeš? Prečo nenapíšeš? Dávno si mal napísať!

Už-už ich mala na jazyku, keď zazvonil telefón.

Zdvihla to Mila. „Kde si, prosím ťa?!“ spýtala sa neznámeho volajúceho.

Hlas v telefóne dozaista zahabkal, kým sa zmohol na odpoveď. Nepripravený a zaskočený tým, že to nezdvihla riaditeľka.

„Výhovorky,“ povedala Mila. „Na tvoju škodu,“ dodala.

Hlas v telefóne jej niečo musel sľúbiť.

Začervenala sa cez hrubú vrstvu púdru na tvári a tak kŕčovito si pritlačila slúchadlo na ucho, až jej stŕpla ruka. „Plané sľuby,“ zasmiala sa lascívne. „Ešte mi o tom chvíľu hovor!“

Hlas v telefóne povedal, a bola to taká silná káva, že Mila zbledla, zadržala dych a rozšírenými nozdrami prudko vdýchla nosom otrávený vzduch v riaditeľni.

(...)

Povytiahla si rukáv na bielej blúzke, aby zakryla rýchlo pulzujúcu žilku na zápästí, rozkmitanú, rozvibrovanú strunku. „Tak potom prečo voláš...“ prebehla mútnymi psími očami po tvárach, ktoré rozhovor s tajným obsahom zaujal. „Prečo voláš, keď rozbíjaš partiu!“ vynašla sa a odviedla od neho pozornosť.

Nie od svojho úmyslu niekoho zabiť. Už iba preto, že šnúra na telefóne bola prikrátka na to, aby Mila mohla vyjsť na lodžiu a od srdca tam niekomu vytmaviť, ako jej brnkol na citlivú strunku. Vydráždila by ho za tie reči, že by nezaspal, ani keby zobudil a prehovoril spiacu ženu alebo si z manželskej postele odbehol na záchod uľaviť.

Hlas v telefóne sa priznal, že volal pani riaditeľke a že to ostatné si povedia zajtra.

„Zajtra nie je dnes,“ povedala Mila, „a pani riaditeľka s tebou nemôže hovoriť. Cilka jej masíruje nohy.“

Hlas v telefóne sa na niekoho spýtal. Je v riaditeľni? Nevedno, či ešte, alebo už.

„Je,“ odpovedala Mila a neoverila si vyslovené očami.

„Kto volá?“ zamiešala sa riaditeľka.

Mila vstala od stola a zdvihla aparát. „Ak chvíľu vydržíš, dám ti pani riaditeľku.“

Hlas v telefóne sa zatajil a povedal, že pani riaditeľke zavolá zajtra.

Mila pokrčila plecami. „Vraj to počká dozajtra."

Hlas v telefóne jej zaželal dobrú noc a nikoho nedal pozdravovať.

Mila položila. „Komu dobrú, komu zlú. To si len myslíš, že to počká dozajtra, ty pes!" neodpustila si.

„Kto to bol?" spýtala sa riaditeľka.

„Jeden pes!" odpovedala Mila. „Pes od dvoje dverí!"

Telefonát riaditeľku nevyrušil. Aj keď bola pripitá, nezabudla, čo mi chcela povedať. „Písal si pred príchodom do školy do všetkých novín a časopisov. Prečo je pre teba zrazu problém zosmoliť pár riadkov ministrovi alebo do nejakého plátku?"

Uškrnul som sa, lebo po tom, čo som povedal pred Šebom a Liškom, mi to vôbec nepripadalo ako zlý nápad.

V riaditeľni visel zo stropu lepkáč na muchy, komáre a nočné mory s prilepeným mŕtvym alebo ešte živým hmyzom zmietajúcim sa v agónii, vedľa visel môj roháč, na ktorom chýbal posledný vrúbok.

Ale sú chvíle, keď je pravda silnejšia než strach. „A vieš, že napíšem?!" ožil som ako osvietený profesor na porade v zborovni, ktorého nadchol šéfkin návrh. A prekvapilo ma, aký som sa zrazu cítil slobodný, voľný. Aj keď som vedel, že táto noc v internáte mi neprinesie dobrý sen.

Moja náhla zaujatosť pre vec riaditeľku zaskočila, lebo neprepočula, nemohla prepočuť v mojom hlase iróniu, pichľavú a ostrú ako suchý tŕň. „Zváž to," zmiernila autoritatívny tón, hoci pre ňu nebolo ľahké vzdať sa pred toľkými svedkami aspoň vydierania. „Zváž to skôr, ako dnes za sebou zavrieš dvere na izbe a uložíš sa do postele."

Uškŕňal som sa a provokoval ju ako človek, ktorému je už všetko jedno.

A nebolo?

Izba s posteľou sa so mnou hojdali ako kajuta na lodi, a tá loď sa nebezpečne nakláňala a nezadržateľne potápala.

„Zajtra mi povieš..." nedopovedala šéfka, v riaditeľni už zase zazvonil telefón.

Opäť to zdvihla Mila. Rozhovor už nebol taký osobný ako predtým, ale to, čo ma zaujímalo, sa prekvapujúco opakovalo.

„Kde si?!" spýtala sa Mila neznámeho volajúceho.

Hlas v telefóne zahabkal, zaklamal.

„Výhovorky," povedala Mila. „Rozbíjaš partiu. Mal si prísť, nie volať. Prečo voláš?"

Hlas v telefóne sa priznal, že volal pani riaditeľke.

„Pani riaditeľka s tebou nemôže hovoriť," povedala Mila. „Cilka jej masíruje nohy."

Hlas v telefóne sa na niekoho spýtal. Je v riaditeľni? Nevedno, či ešte, alebo už.

„Je," odpovedala Mila, a neoverila si vyslovené očami.

„Kto volá?" zamiešala sa riaditeľka.

Mila vstala od stola a zdvihla aparát. „Ak chvíľu vydržíš, dám ti pani riaditeľku."

Hlas v telefóne sa zatajil a povedal, že pani riaditeľke zavolá zajtra.

Mila pokrčila plecami. „Vraj to počká dozajtra."

Na ostatné už nezvýšil čas. Skôr ako Mila stihla položiť a riaditeľka sa stačila spýtať, kto to bol, v miestnosti sa roztrieštilo okno a na šéfkinom stole so strašným hrmotom pristál kameň veľký ako mačacia hlava na vydláždenej ceste.

Tréééésk! Buch-bum, buch-bum, buch-bum!

Kameň nikoho nezranil, no všetkých, čo naň a na hviezdicovitú dieru v okne bledí a vystrašení pozerali, zasiahol a mal ich obrať o spánok.

Potom niekto duchaprítomne zhasol svetlo ožarujúce riaditeľňu ako nekrytý cieľ a viditeľný terč.

V tichu, čo nastalo, bolo počuť dupot nôh utekajúcich po ulici a bezmocné plieskanie krídel nočnej mory, ktorá v tme zablúdila a prilepila sa na lepkáč. Dolapená a chytená do smrteľnej pasce.

Sedeli sme potme ako ľudia so zlým svedomím, ale nikto sa neodvážil zažať svetlo.

Riaditeľka mlčky prešla k telefónu na svojom stole, šťukla Miliným zapaľovačom a začala vykrúcať číslo na políciu.

Zotrvačník na aparáte jej pripomenul ťažký deň, ktorý mala za sebou, kameň na stole bodku za tým, čo jej priniesol.

Ukážka z pripravovaného románu